

STICHTING VAN DER LEEUW-LEZING

JAARVERSLAG 2015

Stichting Van der Leeuw-lezing

c/o Postbus 1260

9701 BG Groningen

www.vanderleeuwlezing.nl

Bestuur

Prof. Dr. D. Draaisma, voorzitter

Mr. G.E. Boerma, provincie Groningen, secretaris

Drs. C.F. Vogelzang, penningmeester

Dr. E.H. Bisschop Boele, Hanzehogeschool Groningen, lid

Prof. Dr. D.F.J. Bosscher, Stichting Martinikerk Groningen, lid

Mr. M.G. van Seville, Universitair Medisch Centrum Groningen, lid

Drs. A.J.M. Termeer, Rijksuniversiteit Groningen, lid

Drs. C. de Vries, de Volkskrant, lid

Drs. M. Zwaving, gemeente Groningen, lid

Commissie van Advies en Aanbeveling

Mr. J.F.M. Aartsen, voorzitter van de Raad van Bestuur van het UMCG

Drs. M.J. van den Berg, commissaris van de koning in de provincie
Groningen

Drs. P. den Oudsten, burgemeester van Groningen

Drs. Ph. Remarque, hoofdredacteur van de Volkskrant

Dr. H. de Ruiten, Hanzehogeschool Groningen

Prof. Dr. E. Sterken, rector magnificus van de
Rijksuniversiteit Groningen

Sprekers

- 1983: Barbara W. Tuchman en Bart Tromp
- 1984: Leszek Kolakowski en Jan Sperna Weiland
- 1985: Peter Gay en Hella S. Haasse
- 1986: Iris Murdoch en Joop Doorman
- 1987: Amos Oz en Joop den Uyl
- 1988: Ralf Dahrendorf en André Köbben
- 1989: Simon Schama en Ernst H. Kossmann
- 1990: György Konrád en Hans van Mierlo
- 1991: Eduardo Galeano en Aad Nuis
- 1992: Hans Magnus Enzensberger en Cees Nooteboom
- 1993: Ian Buruma en Rudy Kousbroek
- 1994: André Brink en Adriaan van Dis
- 1995: Carlos Fuentes en Rudolf van Zantwijk
- 1996: Ismail Kadare en Kees Fens
- 1997: Ben Okri, Lolle Nauta en Anil Ramdas
- 1998: Jonathan I. Israel en Nelleke Noordervliet
- 1999: Annie Proulx en Jan Donkers
- 2000: Daniel Cohn-Bendit en Stephan Sanders
- 2001: Isabel Allende en Barber van de Pol
- 2002: Ian McEwan en Douwe Draaisma
- 2003: Tom Lanoye en Marjolijn Februari
- 2004: Noreena Hertz en Luuk van Middelaar
- 2005: Amitav Ghosh en Tijs Goldschmidt
- 2006: Antjie Krog en Lieve Joris

- 2007: Seymour M. Hersh, Joris Luyendijk en Kader Abdolah
- 2008: Karen Armstrong en Abdelkader Benali
- 2009: Alain de Botton en Willem Vermeend
- 2010: Ilija Trojanow en Arnon Grunberg
- 2011: Joshua Foer en Robbert Dijkgraaf
- 2012: Philipp Blom en Geert Mak
- 2013: Guy Verhofstadt en Sheila Sitalsing
- 2014: Tomáš Sedláček en Barbara Baarsma
- 2015: Russell Shorto en Hans Renner

1 Inleiding

Aan

- De besturen van de organisaties die deelnemen aan de Stichting Van der Leeuw-lezing
- Boekhandel Van der Velde
- De leden van de Commissie van Advies en Aanbeveling

wordt hierbij het drieëndertigste jaarverslag van de Stichting Van der Leeuw-lezing voorgelegd.

In dit verslag wordt inzicht gegeven in de voorbereiding en het verloop van de lezing die op vrijdag 6 november 2015 werd gehouden door Russell Shorto en Hans Renner.

Het jaarverslag werd door het bestuur van de stichting in april 2016 vastgesteld en voor akkoord getekend door:

Prof. Dr. D. Draaisma,
voorzitter

Mr. G.E. Boerma,
secretaris

2 Bestuur en Commissie van Advies en Aanbeveling

De Stichting Van der Leeuw-lezing, genoemd naar de Groninger theoloog Professor Dr. Gerardus van der Leeuw (1890-1950), werd opgericht op 22 april 1983. De voornaamste doelstellingen van de stichting, vastgelegd in de akte van oprichting, zijn:

- het wijzen op en het stimuleren van de mogelijkheden van cultureel gebruik van de Groninger Martinikerk;
- het bevorderen van het culturele leven in de stad en de provincie Groningen;
- het uitwisselen van culturele en wetenschappelijke contacten met andere delen van Nederland;
- het vestigen van de aandacht op de kwaliteiten en de mogelijkheden van Groningen als centrum van het Noorden.

Het middel om aan de verwezenlijking van deze doeleinden bij te dragen is het organiseren van de Van der Leeuw-lezing.

Bij de oprichting traden vijf instellingen toe: de provincie Groningen, de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Stichting Martinikerk Groningen en de Volkskrant. Met ingang van de dertigste Van der Leeuw-lezing trad de Hanzehogeschool Groningen toe als lid. In 2015, tenslotte, trad het Universitair Medisch Centrum Groningen toe. De huidige zeven instellingen hebben elk statutair één vertegenwoordig(st)er in het stichtingsbestuur; daarnaast kunnen mensen op persoonlijke titel deel van het bestuur uitmaken. In 2015 telde het stichtingsbestuur negen leden.

Naast het stichtingsbestuur, dat verantwoordelijk is voor de organisatie van de lezing, kent de Stichting Van der Leeuw-lezing een Commissie van Advies en Aanbeveling, die onder meer adviseert over de keuze van de uit te nodigen gastspreker. In de Commissie is elk van de instellingen die aan de stichting deelnemen met één lid vertegenwoordigd.

3 *Organisatie*

De drieëndertigste Van der Leeuwlezing werd op vrijdag 6 november 2015 uitgesproken door de Amerikaanse schrijver en historicus Russell Shorto. In zijn lezing 'You Say You Want a Revolution: The Elites and Masses in America's Founding' besprak hij de oorsprong van de Amerikaanse Revolutie. Hierover bestaan twee theorieën. De zogeheten Great Men-theorie gaat er vanuit dat de revolutionaire ideeën ontsproten aan het brein van een elite die sterk beïnvloed was door de Verlichtingsdenkers in Europa. De andere theorie stelt dat de revolutionaire prikkel juist van onderop kwam, van pachters, gewone stadsbewoners en religieuze vernieuwers. In zijn Van der Leeuw-lezing bracht Russell Shorto beide theorieën bij elkaar. Hij deed dit aan de hand van een relatief onbekende figuur: Abraham Yates (1724-1796), de zoon van een smid uit Albany, New York, die zijn loopbaan begon als schoenmaker.

Het coreferaat werd uitgesproken door Hans Renner, em. hoogleraar Midden- en Oost-Europese geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Drie revoluties die zich in het leven van historicus Hans Renner hebben afgespeeld vormden de rode draad in zijn lezing 'Over revoluties en hun dragers'. De laatste, de Fluwelen Revolutie in 1989, maakte in zijn geboorteland

Tsjechoslowakije een einde aan vier decennia communistische onderdrukking. Renner behandelde tevens revoluties en revolutionaire situaties uit onze Vaderlandse Geschiedenis met de belangrijke, minder belangrijke en zelfs onbelangrijke Nederlandse 'revolutiedragers'.

Voorafgaand aan het coreferaat speelden Gosia Julia Maj (zang/gitaar) en Roman Vertiagin (basgitaar) eigen werk. Beiden zijn student aan het Prins Claus Conservatorium.

Met deze editie van de Van der Leeuwlezing kwam ook een einde aan de medewerking van de organist, de heer J. Beeftink, die bij zijn afscheid een hartelijk applaus van het publiek in ontvangst mocht nemen.

De beeldregistratie van beide lezingen is via de site www.vanderleeuwlezing.nl te bezien. Delen uit de teksten van Shorto en Renner zijn de dag erna gepubliceerd in de Volkskrant.

Na beëindiging van het programma bood de gemeente Groningen de gasten een dinerbuffet aan in het Stadhuis. Tijdens het diner werd afscheid genomen van Commissaris van de Koning Van den Berg als lid van de Commissie van Advies en Aanbeveling.

De organisatie van het programma en de voorbereiding van het protocol in de kerk werden weer uitstekend verzorgd door mevrouw Jitty Jaarsma van het gelijknamige congresbureau te Eelde.

Vermelding verdient voorts de bijzondere inzet van het Studium Generale ten behoeve van de publiciteit en communicatie omtrent de lezing.

4 Financiën 2015

In financieel opzicht is 2015 voor de Stichting van der Leeuwlezing positief verlopen.

De **inkomsten** van de Stichting bedroegen in dit jaar 33.697,-

Door 58 donateurs werd hieraan een bijdrage geleverd van 2195,-

Dit is een kleine teruggang ten opzichte van 2014 toen 66 donateurs 2465,- bijdroegen.

Door toetreding van het UMCG tot de lezing ondersteunende organisaties kon de bijdrage per organisatie van 6000,- naar 5000,- worden terug gebracht

Tegenover deze inkomsten stonden **uitgaven** van 31.023,-

Alle uitgaven lagen grotendeels binnen de gebruikelijke marges.

De reserve van de Stichting is met dit financieel resultaat in 2015 met 2674,- toegenomen.

De inkomsten en uitgaven over 2015 laten nader gespecificeerd het volgende beeld zien (bedragen in euro's)

Inkomsten

- Gemeente Groningen	
6.500,- (1500,- nabetaaling uit 2014)	
- Provincie Groningen	
5.000,-	
- Rijksuniversiteit Groningen	
5.000,-	
- De Volkskrant	
5.000,-	
- Hanzehogeschool	
5.000,-	
- Van der Velde	
P.M. (nog niet betaald per 1-1-2016)	
- Donateurs	2.195,-
- Rente	2,-
Totaal inkomsten	33.697,-

Uitgaven

- Kosten sprekers (honoraria, reis, hotel)
10.610,-
- Kosten kerk
5.272,-
- Publiciteit en drukkosten
1244,-
- Organisatiekosten (organisatiebureau)
5.440,-
- Overige kosten (bank, verzekering, postbus, website)
1.070,-
- Bestuurskosten
638,-
- Geluid
5.358,-
- Digitaal boekje 2015
1.391,-

Totaal uitgaven

31.023,-

De resultatenrekening is namens het bestuur gecontroleerd en akkoord bevonden door een kascommissie, ingesteld in januari 2016. In deze commissie hadden mr. M.G. van Sebille en drs. A.J.M Termeer zitting.

Overeenkomstig de statuten werd de penningmeester, drs. C.F.Vogelzang gedechargeerd.

5 *Beleid*

Voor 2016 en volgende jaren kunnen de belangrijkste uitgangspunten van het beleid van het stichtingsbestuur als volgt worden verwoord:

a. *Uitnodigingen*

Het bestuur van de stichting streeft ernaar de gastspreker ongeveer een jaar voor de lezing uit te nodigen. Dit uitgangspunt kan op gespannen voet staan met de wens een zo actueel mogelijk thema te belichten, maar om redenen van organisatorische aard wordt deze gedragslijn voortgezet.

Het bestuur benadrukt nog eens zijn standpunt dat, indien maar enigszins mogelijk, een persoonlijk contact met de gastspreker voorafgaand aan de lezing van wezenlijk belang is. In voorkomende gevallen zal dan ook een afvaardiging van het bestuur dan wel een vertegenwoordig(st)er van de Volkskrant tijdig een bezoek aan de gast brengen om de formule en het programma van de Van der Leeuw-lezing toe te lichten.

Zo mogelijk krijgt de buitenlandse gastspreker een samenvatting of vertaling van de inleiding van de co-referent.

Nadrukkelijk houdt het bestuur vast aan het criterium dat de tekst van de lezing niet eerder is gepubliceerd, noch in Nederland noch in het buitenland. De inhoudelijke betekenis van het onderwerp dat de gastspreker aansnijdt kan voor het bestuur echter aanleiding zijn om een uitzondering te maken.

b. *Aanwezigen*

Kaarten konden worden aangevraagd bij het congresbureau of afgehaald bij de Universiteitswinkel in de Oude Kijk in 't Jatstraat. In toenemende mate werden kaarten besteld per e-mail via de website van de Stichting Van der Leeuw-lezing. De hoeveelheid aanvragen voor kaarten is doorgaans groter dan het aantal beschikbare plaatsen. Het bestuur spant zich elk jaar opnieuw in om door een optimaal gebruik van de ruimte zoveel mogelijk belangstellenden in de gelegenheid te stellen de lezing bij te wonen.

In beginsel zal de lezing niet in de herfstvakantie plaatsvinden. Het tijdstip van aanvang van de lezing wordt op 16.30 uur gehandhaafd.

Verder blijft het bestuur streven naar een meerdaags bezoek van de gastspreker aan Groningen, niet alleen omdat dit uit publicitaire overwegingen te verkiezen valt maar ook omdat er aldus meer ruimte is voor culturele en sociale evenementen in het verlengde van de lezing.

c. *Subsidiënten*

Het bestuur gaat ervan uit dat de provincie Groningen, de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Stichting Martinikerk Groningen, de Volkskrant, de Hanzehogeschool Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen hun financiële steun aan de stichting Van der Leeuw-lezing ook in 2016 voortzetten. Met boekhandel Van der Velde zijn afspraken gemaakt over het voortzetten van de samenwerking. Aanvullende inkomsten mogen in 2016 opnieuw uit donaties tegemoet worden gezien.

De samenwerking met het Studium Generale bij de publiciteit rondom de lezing en het beheer van de website, die al sinds 2005 voortreffelijk is verlopen, wordt voortgezet.

Het is een goede traditie dat het diner na afloop van de lezing door een van de deelnemende instellingen wordt aangeboden. De laatste jaren waren dat de Hanzehogeschool Groningen (2012), de Volkskrant (2013), de provincie Groningen (2014) en de gemeente Groningen (2015). Het diner na afloop van de aanstaande Van der Leeuw-lezing zal door de Rijksuniversiteit Groningen worden aangeboden.

d. *Publicatie*

De beslissing om de tekst van de Van der Leeuw-lezing (gedeeltelijk) te publiceren in de Volkskrant op de dag na de lezing is aan de hoofdredactie van de Volkskrant. Hoofdredactie en bestuur zijn met elkaar van mening dat het in beginsel tot zo'n publicatie komt, tenzij naar het oordeel van de hoofdredactie overwegingen van praktische aard dit belemmeren. Mocht deze situatie zich onverhoopt voordoen, dan zal in elk geval niet alleen een foto maar ook een uitgebreid redactioneel verslag van de inhoud en het verloop van de lezing in de Volkskrant worden gepubliceerd. Daarnaast worden lezing en coreferaat gepubliceerd op de website van de Volkskrant.

Dit beleid in aanmerking genomen, mag naar het oordeel van het bestuur worden geconcludeerd dat er alle reden is op de ingeslagen weg voort te gaan, met behulp van het in de afgelopen jaren ontwikkelde scenario.